

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АПЕЛАЦИОНИ СУД У НОВОМ САДУ
Посл. бр. Р4р. 1/17
06. март 2017.године
Нови Сад

Апелациони суд у Новом Саду, судија, Боривоја Гајића, одлучујући о захтеву предлагача **З.П.** из С., **Љ.В.** из С., **И.С.** из С., **Т.Н.** из С., **Т.Х.** из С., **И.Ф.** из Б., **А.С.** из С., **Л.Т.** из С. и **Г.Б.** из С., чији су пуномоћници О.Ј. и Б.К. адвокати из С., ради заштите права на суђење у разумном року 06. марта 2017. године донео је следеће:

РЕШЕЊЕ

Предлагачима **СЕ ОДРЕЂУЈЕ** накнада због повреде права на суђење у разумном року од по 15.000,00 динара сваком предлагачу за повреду права на суђење у разумном року, са законском затезном каматом почев од протека рока од три месеца од подношења захтева предлагачу за исплату накнаде, до исплате, на терет буџетских средстава Р.С. одређених за рад судова.

Захтев предлагача за исплату накнаде због повреде права на суђење у разумном року преко досуђених износа од по 15.000,00 динара до траженог износа од по 300.000,00 динара, са траженом законском затезном каматом од 15.06.2015. године до исплате, као и на досуђени износ од по 15.000,00 динара са законском затезном каматом за период од 15.06.2015. године до истека рока од три месеца од подношења захтева предлагача за исплату накнаде **СЕ ОДБИЈА**, као неоснован.

ОДРЕЂУЈУ се предлагачима трошкови поступка у износу од 82.500,00 динара, са законском затезном каматом почев од истека рока од три месеца од подношења захтева предлагача за наплату, до исплате, на терет буџетских средстава Р.С. одређених за рад судова.

Образложење

Предлагачи су поднели захтеве за заштиту права на суђење у разумном року у радном спору који се води у Основном суда у Суботици под пословним бројем ПП.115/15 са захтевом за утврђење повреде тог права и за накнаду нематеријалне штете у износу од по 300.000,00 динара на терет буџета Р.С. Предлагачи наводе у предлогу да је у поступању првостепеног суда било несналажења у предмету, неажурног поступања и одуговлачења у поступку који је хитне природе, због чега сматрају да је повређено њихово право на суђење у разумном року и да је тиме настао основ за накнаду штете у траженом износу од по 300.000,00 динара за сваког предлагача понаособ.

Поступајући по предлогу предлагача у смислу члана 8а. и 8б. Закона о уређењу судова („Службени гласник Републике Србије“ бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011, 78/2011, 101/2011 и 101/2013) Апелациони суд у Новом Саду је решењем Р4р-109/15 од 25.12.2015. године у ставу један изреке спојио поступке по предлогу предлагача. Ставом другим утврђено је да је предлагачима повређено право на суђење у разумном року у предмету првостепеног суда на који се предлог предлагача односи. Ставом трећим одбијен је захтев предлагача ради накнаде нематеријалне штете због повреде права на суђење у разумном року у износу од по 300.000,00 динара за сваког предлагача на терет буџетских средстава РС са законском затезном каматом од 15.07.2015. године до исплате. Ставом четвртим изреке предлагачима је досуђен износ од 33.900,00 динара на име трошкова поступа који се имају исплатити на терет буџетских средстава Р.С. одређених за рад судова у року од 15 дана. Ставом петим изреке одбијен је захтев предлагача за ослобађањем од плаћања трошкова и судске таксе.

Против овог решења предлагачи су изјавили жалбу у односу на став три изреке из свих законских разлога побијања.

Одлучујући о истој жалби Врховни касациони суд је решењем Ржр-20/2016 од 03.11.2016. године укинуо решење Апелационог суда у Новом Саду посл. бр. Р4р-109/2015 од 25.12.2015. године у ставу трећем изреке и у том делу предмета вратио предмет Апелационом суду у Новом Саду на поновни поступак.

Одлучујући у поновљеном поступку овај суд је извршио увид у стање списка Основног суда у Суботици посл. бр. П1.115/15 у односу на који се предлог предлагача односи, као и документацију прикључену спису овог суда Р4р-109/2015 године и утврдио следеће:

Предлагачи су са осталим тужиоцима (укупно 112 тужилаца) 18.12.2006. године тада Општинском суду у Суботици поднели тужбу заведену под бројем П1 242/06 против туженог ЈКГ1 „В.и.к.“ из С., а ради исплате зарада, заснивајући захтев на одредбама колективног уговора туженог и тврдњи да су остварили право на припадајућу зараду у одређеном износу тужбеним захтевом. Решењем првостепеног суда П1 242/06 од 17.01.2007. године тужба је одбачена са образложењем да је поднета путем адвоката који не поседује уредно пуномоћје за заступање. Дана 09.02.2007. тужиоци су поднели жалбу против решења које је Окружни суд у Суботици укинуо решењем Гж1 73/07 од 26.04.2007. године и предмет вратио првостепеном суду на поновни поступак. Дана 18.07.2007. године приложено је пуномоћје председника синдикалне организације о заступању тужилаца од стране О.Ј. а на основу одлука Управног одбора СО туженог и овлашћења на основу изјаве од 24.11.2006. године тужилаца са њиховим потписом те је председник синдикалне организације М.Т. овлашћен да заступа интересе између осталог и овде тужилаца. Поднеском од 19.07.2007. године тужиоци су тражили продужење рока за доставу уредног пуномоћја. Решењем од 28.05.2007. године првостепени суд је обавезао тужиоце да у року од 30 дана доставе оверено пуномоћје. Достављена је и тужба на одговор 01.08.2007. године а одговор је достављен 17.09.2007. са предлогом да се тужбени захтев тужилаца одбије. Поднесцима од 18.12.2007. и 29.08.2008. године тужиоци Г.М. и И.С. повукли су тужбе. Решењем од 31.03.2008. године суд је одредио застој у поступку до правноснажног окончања поступка у предмету П1.1030/07 између истих парничних странака у којима је предмет тужбеног захтева управо исплата разлике зарада, а коме је предложено вештачење. Тужиоци су поднеском од 03.12.2013. године тражили заказивање рочишта које је заказано за 03.04.2014. али је исто одложено за 29.04.2014. године ради изјашњења да ли има преминулих од 112 тужилаца који првобитно поднели тужбу. На рочишту од 22.07.2014. године пуномоћник тужилаца обавестио је да ће сносити трошкове вештачења као и додатне трошкове и предложио прекид у односу на преминуле тужиоце. Дана 23.07.2014. године донето је решење о прекиду поступка у односу на тужиоце (С.А. и др). Одређено је економско-финансијско вештачење. Вештак је дана 25.09.2014. тражила одлагање јер није приступила изради налога због годишњих одмора и штрајка адвоката, а 29.09.2014. више тужилаца повукло је тужбу. Ново рочиште на захтев вештака заказано је 06.10.2014. године и суд је наложио да вештак одмах достави налаз. Пуномоћници странака тражили одлагање рочишта 06.10.2014. године а 21.11.2014. године је такође тражено одлагање рочишта заказано за 26.11.2014. због обуставе рада адвоката. На ново рочиште нису приступили пуномоћници странака ни вештак због обуставе рада адвоката због штрајка. Одложена су рочишта (18.12.2014. и 28.01.2015) из истог разлога. Налаз и мишљење вештака достављен пуномоћнику тужилаца 18.12.2014. након тога је уследило повлачење тужбе 22.12.2014. од стране тужиоца З.Н. Рочиште од 28.01.2015. одложено за 25.02.2015. јер није пуномоћник тужилаца уредно позвана, а 28.01.2015. године донето решење којим је утврђено да је тужба за 16 тужилаца повучена против које су жалбу изјавили двојица тужилаца. Рочиште од 25.02.2015. одложено јер вештак није приступио. Заказано рочиште ново за 09.03.2015. године које је одложено јер је вештак изјавила да није примила поднесак тужилаца. Рочиште је заказано за 21.04.2015. године. Претходно је достављена допуна налаза и мишљења вештака, па су на рочишту 21.04.2015. године тужиоци коначно одредили тужбени захтев и главна расправа је закључена. Пресуда је од стране Основног суда у Суботици израђена 08.06.2015. и истог дана отправљена, претходно је суд 23.04.2015. године по жалбама тужилаца против решења од 28.01.2015. године доставио списе Вишем суду у Суботици који је решењем Гж1.16/15 од 12.05.2015. године одбио жалбе предлагача и потврдио првостепено решење.

Законом о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/04 и 111/09), који је на снази у време покретања парничног поступка и који се у конкретном случају примењује одредбама члана 10. било је прописано да странка има право да суд одлучи о њеним захтевима и предлозима у разумном року (став 1.) и да је суд дужан да настоји да се поступак спроведе без одуговлачења и са што мање трошкова (став 2.). Одредбом члана 435. истог закона било је прописано да ће у поступку у парницама из радних односа, а нарочито приликом одређивања рокова и рочишта, суд увек обраћати нарочиту пажњу на потребу хитног решавања радних спорова.

Према члану 8в. Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова на поступак за заштиту права на суђење у разумном року сходно се примењују одредбе Закона о ванпарничном поступку, а Закон о ванпарничном поступку у члану 30. став 2. прописује сходну примену Закона о парничном поступку, у оним областима које нису регулисане тим законом.

Након одређеног застоја поступка решењем првостепеног суда од 31.01.2008. године предлагачи нису предузели ни једну процесну радњу да првостепени суд закаже рочиште и настави поступак све до предлога за наставак поступка 03.12.2013. године. Решењу о застоју поступка предлагачи се нису противили нити су предложили вештачење због којег је и одређен застој поступка иако су имали сазнања о стању у предмету П1.1030/07 у коме је извршено вештачење дана 20.11.2009. године, а Основни суд у Суботици је донео пресуду посл. бр. П1.179/10 којом је тужбени захтев тужилаца одбио као неоснован и по жалби тужилаца против означене пресуде Апелациони суд у Новом Саду је дана 20.06.2012. године донео пресуду посл. бр. Гж1.1187/11 којом је делимично преиначена првостепена пресуда.

С обзиром на наведено, период од када је одређен застој поступка 31.01.2008. године до 03.12.2013. године, дакле укупно 5 година и 8 месеци, не може се узети у обзир код оцене дужине трајања поступка (као повреда права на суђење у разумном року) што у даљем има утицаја како на укупан рок за оцену повреде права на суђење у разумном року тако и на правичну накнаду за повреду по истом основу. По ставу овог суда обавези суда да поступак спроведе без одуговлачења поштујући правило о економичности поступка, одговара обавези странака да ставе своје доказне предлоге и да активним радњама допринесу окончању поступка у разумном року.

Разумни рок је оптимално потребно време да се одлучи о неком праву странке које је спорно, да би се отклонила неизвесност и странка имала сазнање о томе да ли јој то право припада или не, чиме се постиже и правна сигурност. Оправданост дужине трајања поступка се мора ценити полазећи од околности конкретне предмете уз уважавање критеријума: сложености предмета, понашања тужиоца и поступања суда, као и значаја предмета за тужиоце овде предлагаче.

Разматрајући наводе и разлоге предлога са становишта уставом зајемченог права на суђење у разумном року, а полазећи од утврђених чињеница и околности које се односе на судски поступак предлагача као тужилаца у означеном парничном поступку који је започет подношењем тужбе 18.12.2006. године а окончан доношењем неправоснажне првостепене пресуде 21.04.2015. године, поступак до тада трајао 8 година и 4 месеца који рок по оцени овог суда указује на непримерену дужину трајања поступка и постојање повреде права предлагача као тужилаца на суђење у разумном року. Овај суд је, ценећи околности конкретне парнице, нашао да је основан захтев предлагача за утврђење њихове повреде права на суђење у разумном року, одлучио као у ставу 2 изреке свог решења Р4р.109/15 од 25.12.2015. године у коме делу је исто решење правоснажно.

Одлучујући о примереној накнади штете, а ценећи ставове садржане у укидном решењу Врховног касационог суда Ржр.20/16 од 03.11.2016. године због утврђене повреде права предлагача на суђење у разумном року, овај суд налази да је захтев предлагача делимично основан.

Наиме, применом члана 86 став 1 Закона о уређењу судова, суд може одредити примерену накнаду за повреду права на суђење у разумном року и одредити рок у коме ће нижи суд окончати поступак у коме је учињена повреда права, ако утврди да је захтев подносиоца основан. Из садржине наведене одредбе произилази да се ради о специфичном поступку, који има за циљ убрзање окончања поступка у коме је утврђено да је дошло до прекорачења разумног рока за правоснажно пресуђење.

Цитирана одредба члана 86 став 1 Закона о уређењу судова, предвиђа могућност одређивања примерене накнаде због повреде права на суђење у разумном року, адекватне околностима сваког конкретне случаја. Правилна примена ове одредбе подразумева да примерена накнада не представља накнаду штете, већ уз изрицање мере за убрзање поступка, уз утврђење исте повреде представља специфичну сатискфакцију за утврђење исте повреде. Висина примерене накнаде одређује се у зависности од околности сваког конкретне случаја, при чему се посебно цени природа захтева, односно значај предмета спора за подносиоца захтева, поступање суда али и предлагача као учесника у поступку у коме је дошло до повреде права.

Ценећи наведене критеријуму у конкретном случају овај Апелациони суд налази да парнични поступак у коме предлагачи траже заштиту започет је 18.12.2006. године, а пред првостепеним судом је окончан 21.04.2015. године, али је од 31.03.2008. године до 03.12.2013. године, дакле пет година и 8 месеци био у застоју, када суд на основу члана 219 став 6 ЗПП-а може да предузима само оне радње за које постоји опасност од одлагања, па је непоступање суда у том периоду било оправдано. Поред тога у периоду од подношења тужбе до одговора на тужбу 17.09.2007. године суд није могао да поступа због неуредности пуномоћја датог пуномоћнику тужиоца, затим крајем 2014. године због штрајка адвоката, што код сложености поступка са 112 тужилаца од којих су неки током поступка повлачили тужбу, а неки су умрли, због чега је суд у више наврата доносио процесна решења, што је у даљем утицало на сам ток поступка и његово трајање. С обзиром да је у питању радни спор за који је законом прописана

хитност поступања суда у смислу члана 435 ЗПП-а овај суд налази да је легитиман интерес предлагача да се поступак по њиховој тужби оконча у разумном року, па је несумњиво да је трајање поступка пре и после застоја неразумно дуго, али код постојања доприноса предлагача спрам природе истог, великог броја тужилаца, потребе вештачења и обимног и дуготрајног доказног поступка примерена накнада тужиоцима за утврђену повреду права не може представљати тражени износ од по 300.000,00 динара за сваког предлагача.

Ово посебно када према пракси Европског суда за људска права само она кашњења и одуговлачења која се могу приписати судовима и другим државним органима могу довести до закључка о непоштовању права на суђење у разумном року (пресуда Европског суда за људска права Proszak против Пољске, од 16.12.1997. године, став 40.), стога је Апелациони суд оценио да се описано поступање првостепеног суда у периоду од иницијалног акта до решења о застоју поступка и од решења о наставку поступка до доношења неправоснажне пресуде, не може сматрати неефикасним и неделотворним, с обзиром да је суд у току целокупног трајања означеног дела поступка активно предузимао радње у циљу расправљања спорних чињеница и окончања спора (исти став исказан је и у Уставној одлуци бр. Уж-1971/2015 од 11.јуна 2015. године).

Суд је покушао током целог поступка да убрза поступак доношењем одговарајућих решења о застоју поступка или решења о раздавању поступка у односу на тужиоце који су повукли тужбу, односно преминули током спора, што је несумњиво утицало на сам ток поступка.

Унутар периода од 18.12.2006. године до решења о застоју поступка нема изразите неактивности суда, већ су у основи на дуготрајност поступка већим делом утицали предлагачи као тужиоци својим поступањем: недостављањем пуномоћја противно обавези из члана 92 ЗПП-а и неуплатом трошкова вештачења.

Ово не значи да предлагачи немају право да користе сва процесна права ради успеха у спору, да предложе вештачење, али Апелациони суд указује да коришћење поменутих процесних овлашћења мора утицати на дужину трајања поступка и уз одређен застој поступка су битно утицали на сам ток и трајање поступка. Поред тога предлагачи су морали бити свесни да подношењем једне тужбе са великим бројем тужилаца уз потребу вештачења битно утичу на сам ток и трајања поступка. Насупрот пропустима суда постоји законска обавеза странке која се позива на повреду права на суђење у разумном року да покаже ажурност у предузимању процесних радњи које су за њу битне, те да се уздржи од оних радњи које могу очигледно и директно довести до одуговлачења поступка. Период потпуне процесне неактивности предлагача као тужилаца од решења о застоју поступка 31.12.2008. године до подношења предлога за наставак поступка 03.12.2013. године несумњиво се не може ставити на терет првостепеног суда. Ово посебно када су предлагачи као тужиоци по заједничком пуномоћнику имали могућност да утичу на ток поступка.

О обавезама странке да активним радњама допринесе окончању поступка у разумном року у бројним одлукама изјашњавао се и Уставни суд РС указујући да процесна овлашћења странака нису неограничена и да је њихова обавеза у конкретном случају предлагача као тужиоца била да се уздржи од радњи које могу довести до одуговлачења поступка и да активним радњама, предлогом за вештачење уз уплату трошкова истог допринесе окончању поступка у разумном року (Уж-4514/2012 од 04.12.2014. године).

Одлуком о усвајању захтева може се одредити примерена новчана накнада због учињене повреде права на суђење у разумном року. Како су предлагачи укупном трајању поступка (у фази застоја и активног поступања првостепеног суда након наставка поступка), допринели својим поступањем у истој мери као и првостепени суд исто поступање је овај суд узео у обзир код оцене примерене накнаде предлагачима за утврђену повреду права на суђење у разумном року.

Приликом одлучивања о висини накнаде нематеријалне штете коју су претрпели предлагачи због утврђене повреде права на суђење у разумном року, овај суд је ценио све околности од утицаја на одлучивање, а посебно дужину трајања предметног парничног поступка, пасивно понашање подносиоца у периоду неактивности суда, те чињеницу да је поступак био у застоју на који су несумњиво поред поступања својим активним поступањем могли да утичу и предлагачи овај Апелациони суд налази да примерна новчана сатисфакција предлагачима представља износ од по 15.000,00 динара, који поред утврђене повреде права на суђење у разумном року по оцени овог суда представља адекватну компензацију за повреду права на суђење у разумном року, које је за предлагаче настало делимично и због неефикасног поступања судова. Одлучујући о висини накнаде нематеријалне штете, овај Апелациони суд је имао у виду и постојећу праксу овога суда у поступцима тужилаца у истом поступку,

Европског суда за људска права у сличним случајевима, економске и социјалне прилике у Републици Србији, као и саму суштину накнаде нематеријалне штете којом се оштећеном пружа одговарајуће задовољење. При томе овај суд је ценио и ставове Европског суда за људска права у предмету (Савић и др. против Србије - од 05.04.2016.године) у којој је исти суд указао да у ситуацији када су „државе, које су као Србија изабрале правно средство којим се и убрзава поступак и може досудити накнада, слободне су да досуде накнаде које су ниже од накнада које досуђује Европски суд, с тим да висина тих накнада није неразумно ниска“. Применом овог става, а ценећи укупно трајање поступка у означеном предмету, период застоја у истом и подједнак допринос поступајућег суда и предлагача његовом трајању овај суд налази да досуђена накнада садржана у изреци није спрам околностима случаја неразумна, већ примерна околностима случаја. Већим износом од досуђеног погодовало би тежњама предлагача које нису спојиве са циљем примерене накнаде у поступку оцене повреде права на суђење у разумном року.

Неоснован је и захтев предлагача за законску затезну камату од 15.07.2015. године до исплате на тражену накнаду због повреде права на суђење у разумном року, јер је одредбом члана 86 став 2 Закона о уређењу судова прописано да се примерена накнада за повреду права на суђење у разумном року исплаћује из буџетских средстава РС одређених за рад судова у року од три месеца од дана подношења захтева странке за исплату. Дospelост овог новчаног потраживања наступа протеклом наведеног рока за исплату, сагласно општој одредби садржаној у члану 324 Закона о облигационим односима и члану 277 став 1 истог закона, којим је прописано да дужник који задоцни са испуњењем доспеле новчане обавезе дугује поред главнице, затезну камату по стопи утврђеној законом. Из цитираних законских одредби произлази да предлагачима припада затезна камата на досуђен износ примерене накнаде, почев од истека рока од три месеца од подношења захтева за исплату па до исплате, због чега је захтев предлагача за законску затезну камату одбијен и одлука донета као у изреци.

Овај Апелациони суд је на основу члана 154 став 1 у вези са чланом 165 став 2 ЗПП-а досудио предлагачима трошкове: састава жалбе од 82.500,00 динара, што представља 50% од износа прописаног за састав жалбе у смислу тар. бр. 16 за правне лекове и тар. бр. 17 за заступање више странака тарифе о наградама и накнадама за рад адвоката (Сл. гл. РС бр. 12/12) с обзиром за делимичан успех предлагача са жалбом, јер је у питању трошак поступка који је настао у поновљеном поступку, по усвајању жалбе предлагача.

Са изнетих разлога на основу члана 8а, члана 8б и члана 15 став 2 Закона о уређењу судова, одлучено је као у изреци.

СУДИЈА
Боривоје Гајић

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ

Против овог решења може се путем овог суда изјавити жалба Врховном касационом суду у року од 15 дана од дана достављања.